

УДК 821.162.1'06-1/-9.09Токарчук

Яручик О.

ORCID 0000-0002-5194-1105,

Яручик В.

ORCID 0000-0002-9314-944X

ПИСЬМЕННИЦЬКА МАНЕРА ОЛЬГИ ТОКАРЧУК У СУЧАСНОМУ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОМУ ДИСКУРСІ

Анотація. У статті автори зосереджують свою увагу на творчій манері прозової спадщини польської письменниці, лауреатки Нобелівської премії в галузі літератури Ольги Токарчук. Творчий талант авторка успішно реалізувала в різних жанрах. В останні десятиліття романи, оповідання, есе письменниці стали об'єктом активного аналізу польських та українських літературознавців. У статті акцентується увага на розмаїтості розгляду творчого доробку Ольги Токарчук: манера письма, філософська спрямованість, світоглядні і письменницькі стратегії. Автори дослідження підкреслюють, що О. Токарчук завжди намагається відшукати сенс у безсенсовності, порядок у хаосі, цінності і божественність у тому, що людське. Відзначено актуальність тем і ідей, на яких авторка зосередила свою увагу, і їхню роль в польсько-українському літературознавчому дискурсі.

Ключові слова: творчість, Ольга Токарчук, світогляд, стиль, творча манера.

Інформація про авторів: Яручик Ольга Борисівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри полоністики і перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки; Яручик Віктор Павлович, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Електронна адреса: ola2180@gmail.com; iaruchyk@gmail.com

Iaruchyк O., Iaruchyк V.

OLGA TOKARCZUK'S WRITING STYLE IN CONTEMPORARY POLISH-UKRAINIAN LITERARY DISCOURSE

Abstract. *Olga Tokarchuk's creativity made an impression on readers and critics all over the world, which became the reason for the public's increased interest in the personality of the Polish writer, laureate of the Nobel Prize in Literature, her philosophical and literary-aesthetic views. In the article, the authors focus their attention on the creative manner of Olga Tokarchuk's prose heritage. The author successfully realized her creative talent in various genres. In recent decades, the novels, short stories, and essays of the writer have become the object of active analysis by Polish and Ukrainian literary scholars. Among the most important studies are the works of A. Larenta, E. Poremba, P. Slyvynskiy, Y. Kleinotskiy, K. Tsymanov-Sosin, K. Kantner from the Polish side and L. Lavrynovych, L. Bregy, I. Kropyvko, M. Krupka, M. Kulish, K. Rodyka, M. Shulgun from Ukrainian. The corpus of critical works devoted to the personality and creativity of the Polish writer grows with the level of the scientific approach and in accordance with the tasks, ranging from reviews and reviews to dissertation studies and monographs. The article focuses attention on the diversity of consideration of Olga Tokarchuk's creative work: writing style, philosophical orientation, worldview and writer's strategies. The relevance of the topics and ideas on which the author focused her attention and their role in the Polish-Ukrainian literary discourse is noted. The authors of the study emphasize that O. Tokarchuk always tries to find meaning in meaninglessness, order in chaos, values and divinity in what is human. She is an optimist, because it seems that, from book to book, she says more and more bravely that life depends most on a person's inner conviction, and above all on his attitude to reality. Creating his own story, he turns to archetypes, myths and symbols rooted in literature and cultural tradition. The works of Olga Tokarchuk are distinguished by their original creative manner, worthy of presenting to the world not only Polish prose, but also current issues and numerous trends inherent in the artists of modern European literature.*

Keywords: *creativity, Olga Tokarchuk, worldview, style, creative manner.*

Information about authors: *Olga Iaruchyк, Candidate of Philological Sciences (Ph. D.), Associate Professor at the Department of Polish Studies and*

Translation of Lesya Ukrainka Volyn National University, Iaruchyik Victor, Candidate of Philological Sciences (Ph. D.), Associate Professor at the Department of Ukrainian Literature of Lesya Ukrainka Volyn National University.

E-mail: ola2180@gmail.com; iaruchyik@gmail.com

Jaruczyk O., Jaruczyk W.

STYL PISANIA OLGI TOKARCZUK WE WSPÓŁCZESNYM POLSKO-UKRAIŃSKIM Dyskursie literackim

Abstrakt. W artykule autorzy skupiają uwagę na manierze twórczej dziedzictwa prozatorskiego Olgi Tokarchuk. Autorka z powodzeniem realizowała swój talent twórczy w różnych gatunkach. W ostatnich dziesięcioleciach powieści, opowiadania i eseje pisarki stały się przedmiotem aktywnych analiz literaturoznawców polskich i ukraińskich. W artykule zwrócono uwagę na różnorodność rozważań nad twórczością Olgi Tokarchuk: stylu pisania, orientacji filozoficznej, światopoglądu i strategii pisarskich. Autorzy badania podkreślają, że O. Tokarczuk zawsze stara się odnaleźć sens w bezsensie, porządek w chaosie, wartości i boskość w tym, co ludzkie. Wskazano na aktualność tematów i idei, na których autorka skupiła swoją uwagę oraz ich rolę w polsko-ukraińskim dyskursie literackim.

Słowa kluczowe: twórczość, Olga Tokarchuk, światopogląd, styl, sposób twórczy.

Informacje o autorach: Olga Jaruczyk, doktor nauk humanistycznych, docent Katedry Polonistyki i Przekładu Wołyńskiego Uniwersytetu Narodowego im. Łesi Ukrainki. Wiktor Jaruczyk, doktor nauk humanistycznych, docent Katedry Literatury Ukraińskiej Wołyńskiego Uniwersytetu Narodowego im. Łesi Ukrainki.

E-mail: iaruchyik@gmail.com; ola2180@gmail.com

Творчість Ольги Токарчук породжує зацікавленість читачів та критиків усього світу, що стало причиною посиленого інтересу суспільства до особистості польської письменниці-нобелістки, її філософських та літературно-естетичних поглядів. Твори О. Токарчук розраховані не лише на інтелектуальну еліту, але й будуть зрозумілі пересічному читачеві, далекому від «високої» літератури.

Творчість польської письменниці дочекалася численних відмінних екзегез і вівісекцій – як по відношенню до «настрою» її прози, так і критичного аналізу чергових романів, оповідань, есе чи випадкових заяв, на які письменниця не скупиться. Дослідники її творчого доробку розглядають головні мотиви, категорії та універсальні теми, які нав'язливо повторюються, цей тембр неквапливої прози, завжди загадкової, неочевидної, однак яка викликає у читачів щось, чого вони самі не розуміють, що вписане в їхню долю, є частинкою нас усіх. Перерахуймо лише декілька таких тропів: подорож, лабіринт, простір, час, міф, казка, туга за світом наповненим сенсом, людське тіло як мікрокосмос, прагнення безсмертя, стосунки між живими і неживими предметами, карта і територія.

Починаючи з дебютного роману «Подорож людей Книги» (1993), а закінчуючи монументальними «Книгами Якуба» (2014) та «Химерними оповіданнями» (2018), усі вищезгадані тропи з легкістю віднайдемо в О. Токарчук, більше того – вони просто вписані у представлений світ її письменства. Вписані вони з цілковитою усвідомленістю, оскільки є своєрідною програмою побудови критичного дискурсу про реальність, яка «переодягається» і «ховається» за літературною вигадкою, щоб повернутися як діагноз антропологічного стану людини.

О. Токарчук є авторкою близько двадцяти книг, зокрема це романи та збірки оповідань. За даними Інституту книги її праці було перекладено на тридцять сім мов, серед них англійська, французька, німецька, іспанська, італійська, шведська, болгарська, сербська, хорватська, російська, чеська, українська, турецька, китайська, японська, гінді.

Вперше український читач мав можливість познайомитися з творчістю Ольги Токарчук 2004 року. Саме тоді роман «Правік та інші часи» вийшов у перекладі українською, а вже згодом з'явилися й інші твори польської письменниці. Такі українські перекладачі, як Ніна Бічуя, Віктор Дмитрук, Божена Антоняк, Ярина Сенчишин, Остап Сливинський доклали неймовірних зусиль, аби

пересічний українець зміг насолоджуватися вишуканими творами польської письменниці.

Варто зазначити, що важливим для українського читача став роман «Книги Якова», оскільки дія твору розгортається на Поділлі. Особлива цінність праці полягає в тому, що авторка намагається зобразити весь спектр дійсності, а не певні відрізки історичної пам'яті, побудувати міст-діалог між різними культурами. На написання цього роману в О. Токарчук пішло шість років, що лише підтверджує його високу інтелектуальну цінність. Остап Сливинський, який працював над перекладом книги на українську мову впродовж двох років, наголошує, що цей роман найбільше стосується України з усіх творів письменниці.

З Україною О. Токарчук пов'язує її українське коріння. Як зазначено у численних інтерв'ю, бабуся майбутньої письменниці була українкою, а згодом вийшла заміж за поляка. Авторка пишається своїм українським походженням, проте у своїй творчості старанно оминає болісну тему жорстоких вбивств поляків і євреїв, а також українців, здійснених під час Другої світової війни. Польська письменниця є частим і шанованим гостем на зустрічах з українськими читачами, вона охоче бере участь у літературних виставках та фестивалях, із задоволенням відвідує Україну разом зі своїм чоловіком, дає численні інтерв'ю журналістам, є відкритою до прихильників її творчості, яких у нашій країні чимало.

Розглядаючи письменницю в польсько-українському дискурсі, можна сміливо сказати, що її романи, оповідання, есе, дочекалися детального аналізу визначних літературознавців обох країн, зокрема Н. Артеменко Л. Брегі, І. Кропивко, М. Крупки, М. Куліш, Л. Лавринович, С. Парандій, К. Родика, О. Станчак, В. Стах, М. Шульгун та ін. Вони розглядають творчість О. Токарчук крізь призму багатьох аспектів, коментують різноманітні мотиви, ідеї, філософське спрямування її творів, вказують на певні суперечливі моменти. Серед польських дослідників потрібно відзначити наукові розвідки К. Кантнер, А. Ларенти, Е. Поремби, К. Циманов-Сосін, цікавими є зауваги критика П. Славінського, письменника Я. Клейноцького

тощо. Багаж критичних праць, присвячених особистості та творчості польської письменниці, зростає з рівнем наукового підходу і відповідно до поставлених завдань в діапазоні від рецензій і журнальних відгуків до дисертаційних досліджень і монографій.

Питання, яке неодноразово виникало у літературознавців та пересічних читачів після присудження письменниці Нобелівської премії, звучить так: Чому саме вона удостоєна такої особливої нагороди, що ж такого привабливого в її творчості? За словами Лешека Бугайського, манера письма О. Токарчук *«безсумнівно вирізняється на тлі польської літератури, від природи трохи не-сміливої та інтровертної, бо вона є вільна і відкрита до проблем, якими живе сучасний світ. Вона з незвичною інтуїцією і відчуттям потрапляє в розповсюджене зацікавлення і відмінно може перекремувати їх у романи»* [9, с. 7].

Уже в першому своєму романі письменниця навмисно тікає від однозначної класифікації своєї прози. Вона поєднує основи постмодерністської літератури: жанрова заплутаність, кореляція різних літературних форм, звернення до таємних знань, згадана інтертекстуальність, з характерним для попередніх епох переконанням про переможне значення слова і пізнання. О. Токарчук завжди намагається відшукати сенс у безсенсовності, порядок у хаосі, цінності і божественність у тому, що людське. Вона є оптимісткою, бо, здається, від книжки до книжки щоразу відважніше говорить про те, що найбільше життя залежить від внутрішнього переконання людини, а передусім – від її ставлення до реальності. Авторка не поширює популярного серед молодого покоління вислову про безсилля мистецтва і літератури, а лише голосно ставить питання про їхній статус.

Важливо розуміти, що сприйняття творів О. Токарчук у Європі є досить неоднозначним. Критики часто використовують термін «магічний реалізм», описуючи особливості поетики письменниці, і таким чином, відносять її до цієї літературної течії. Магічний реалізм – художній метод, в якому автор акцентує увагу на незвичному, неймовірному і нехарактерному. Це особливий спосіб бачення світу через призму народно-міфологічної свідомості.

Твори О. Токарчук часто порівнюють з романом Габрієля Гарсія Маркеса «Сто років самотності». Їх об'єднує спільна містична атмосфера художнього світу, а також філософська концепція, в рамках якої історія зображується такою, що невблаганно рухається по колу, а події повторюються. У творах обох авторів підтверджується вчення буддизму про коло народжень (сансару) і відплату (карму). Сама ж письменниця вважає такі заяви необґрунтованими і не визнає себе послідовницею Габрієля Маркеса.

Позицію О. Токарчук прийнято розглядати в контексті покоління нової польської прози, у представників якої є ряд характерних рис, наприклад – звернення до традицій Е. Гофмана та хронотопу утопії й антиутопії. На думку Магдалени Рудковської, поетика Ольги Токарчук має багато спільних рис з творами Б. Шульца та Е. Гофмана. Наприклад, любов до дрібниць, які примиряють нас з матеріальністю світу, жест компульсивного споживання, своєрідна утіха реальності, яка простягається між невлотимими «вчора» і «сьогодні». В оповіданні «Шафа» головні мотиви досягають високого ступеня концентрації через надлишок гофманівсько-шульцівських сенсів.

У постмодерністичній парадигмі прозу письменниці аналізувала Н. Старикова, вважаючи її «візитівкою постмодернізму» і М. Шульгун, яка визначає жанрові експерименти Токарчук: *«травелог і роман-подорож як пошуки і зонди сучасної літератури»* [8, с. 84]. В останній праці йдеться про роман «Бігуни», щодо жанрової приналежності якого виникає чимало суперечок. Дослідниця зауважує, що саме оповідачка розповідає і демонструє свою філософію подорожі, час від часу надаючи слово іншим персонажам книги.

До критично-літературознавчих роздумів, що присвячені обговоренню мотиву подорожі в прозі О. Токарчук належать наукові розвідки Н. Бондар, Л. Бреги, О. Калинюшко, М. Крупки, С. Івасіва, О. Флішевської та ін.

Багато дослідників відзначають в поетиці О. Токарчук функції часу, різні аспекти міфологізму. Один з перших романів «Правик та інші часи» розглядали під питанням особливості зображення часопростору Л. Лавринович та А. Мужановська.

Характерні риси реалізації окремих концептів помітили О. Сливинський, який звертає увагу на тему подорожі та її антропологічну вартість у творах О. Токарчук [7], й К. Родик, який говорить про роман, як «квест-мандри»: де є реальна мандрівка, блукання картою і сон [6].

Дослідженням творів польської письменниці з гендерних позиції займалася Л. Брега, зокрема аналізувала способи втілення художньої опозиції фемінність / маскулінність, особливості оповіді і характеристику часопростору романів [1].

Польська дослідниця К. Циманов-Сосін пише, що романи О. Токарчук мають скоріше антипостмодерністський характер, оскільки представлена фантастика стає претекстом до віддавна відомих роздумів про слово і літературу, як, до прикладу, у «Подорожі людей книги», про значення таланту, знань і віри, як в «Е. Е.», про погоню у пошуках сенсу життя і людяності, яка поєднує в собі природу з метафізикою, як у «Правіку та інших часах», про пошуки щастя, як у «Домі денному, домі нічному» [10].

Ми вважаємо, що можна сміливо розглядати постать О. Токарчук у контексті постмодернізму. Її ідеї, мотиви, образи, особливості оповіді та підхід до зображення героїв дають змогу зарахувати її до представників цього мистецького явища.

Єжи Яжембський свого часу вказував на «двополюсність» Ольги Токарчук, що вирізняє її серед інших молодих авторів. Письменниця з одного боку поєднує модерністські теми, прагне в сторону нової історичності, піднімає філософську, історіофілософську й епістеміологічну проблематику, а з іншого – використовує елементи постмодерністської поетики [12].

На думку О. Калинюшко, *«творчість О. Токарчук є надто гетерогенною, її письменницький талант проявляється в різних ракурсах, залежно від художньої мети, яку ставить перед собою авторка у конкретному творі. Це не дозволяє зараховувати її творчість до одного стилізового напрямку чи течії»* [4, ст. 86].

Часто аналізуються окремі твори письменниці. Тим не менш, багатогранна творчість авторки дає можливість знаходити нові

аспекти в її світогляді та письменницькій стратегії, що разом з підвищеним інтересом до письменниці визначає актуальність дослідження її творчості.

Присутність прози О. Токарчук в українському літературному полі стає все більш виразною. В останні роки з'явилися не тільки переклади її найновіших книг, але й численні критичні тексти, докторські дослідження, наукові та популярно-наукові статті українських літературознавців, які ретельно аналізують твори польської письменниці. Сфера тем дослідження є досить широкою, що дозволяє нам зробити висновки, яким чином сприймають прозу О. Токарчук в Україні.

Як стверджує сама письменниця: *«Написання роману для мене є зрілою оповіддю казки собі. Так як діти роблять перед тим, як заснуть. Вони використовують мову з межі між сном і пробудженням, вони просто описують і вигадують»* [3]. Таким чином, О. Токарчук зараз час є найвідомішим казкарем у Польщі, а також, деякою мірою, у світі.

Гжегож Узданський – сучасний польський поет, автор пісень, комік, уклав короткий зміст творів О. Токарчук «для осіб, які не можуть дочитати їх до кінця» [13, с. 43]. Подаємо у власному перекладі:

«Подорож людей книги – дебютний роман. Люди Книги подорожують.

Е. Е. – трохи Stranger Things, тільки давним-давно у Вроцлаві. Одна дівчинка є медіумом, але може просто вдає.

Правік та інші часи – Правік не є епохою, але селом, де живуть родини Боських і Небеських. Багато про смерть. Але є й побічні сюжетні лінії.

Шафа – оповідання. Є, наприклад, про покоївку в готелі (навіщо писати про покоївок, якщо можна про Хороброго під Цединею? Чи це ще польська література?)

Дім денний, дім нічний – багато дивних речей в горах. Комуś щось сниться, хтось помирає. Також є жінка з бородою і рецепт приготування отруйних грибів.

Лялька й перлина – Токарчук пише про Ляльку Пруса (також довгий роман) і щось подає про Юнга, ніби Ленцька – це архетип.

Гра на багатьох барабанчиках – оповідання. Ніби Токарчук було мало жінки з бородою з Дому..., тут в одному з оповідань показує ще й чоловіка, який годує грудьми.

Останні історії – про жінок і смерть.

Анна Ін у гробівцях світу – знову про жінок і смерть. Шумерська богиня йде до пекла, потім хоче вийти, але не може. Їй допомагає подруга. Невідомо, чи це Шумер чи якесь місто майбутнього.

Бігуни – довга книжка, але розділи короткі. Про подорожі.

Веди свій плуг понад кістками мертвих – кримінал з тваринами. Спочатку здається, що це тварини вбивають, але потім – необов'язково.

Книги Якова – про Якова Франка, засновника секти франкістів. Чи був містиком чи шахраєм – невідомо. Крім нього в книжці з'являється 370 інших постатей, деякі – епізодично.

Химерні оповідання – оповідання. Трохи з майбутнього, трохи з минулого. Є навіть про андроїдів» [13, с. 43].

У світі цінують вміння О. Токарчук передбачати багато проблематичних соціологічних і культурних явищ. Розповідь, яку вона веде, є унікальною і безкомпромісною, хоч її і не всі розуміють, як стверджують деякі критики. О. Токарчук – письменниця, яка завжди на пів кроку попереду. Вона порушує питання, які потраплять у поле зору інших лише у майбутньому.

А. Холланд зазначала, що проза О. Токарчук локальна, але це не забирає у неї універсальності. Вона описує досвід польський, центральноевропейський, європейський загалом. Досвід жіночий і феміністичний, досвід життя в патріархальному суспільстві, при од-ночасному розумінні цінності нашої національної свідомості [11].

О. Токарчук дебютувала 1993 року, опублікувавши книгу «Подорож людей Книги», яка отримала нагороду від Польського товариства книговидавців. Українська дослідниця Тетяна Дзядевич підкреслює, що в цьому романі авторка грає з читачами в гру, вибудовуючи особливу літературну реальність [2]. Тут можна простежити популярну на той час тенденцію до написання альтернативної історії.

Через два роки вийшла друком наступна книга письменниці під назвою «Е. Е.». Вона розповідає про дівчину-підлітка, що набуває екстрасенсорні здібності, а потім так само неочікувано їх втрачає. О. Токарчук взяла певні сюжетні ескізи, елементи характеристики головних героїв, науковий стиль опису з докторської праці К. Г. Юнга «Про психологію і патологію так званих окультних феноменів».

Перший найуспішніший роман польської письменниці-нобелістки «Правік та інші часи» був виданий у 1996 році. Саме ця праця принесла О. Токарчук світове визнання, а сам твір увійшов до шкільної програми польських шкіл. «Правік та інші часи» – одна з найзагадковіших і міфічних книжок письменниці. Це розповідь про незвичайне село в цілком реальному просторі, що водночас не заважає йому бути дуже таємничим та недоступним. Особливості цього роману у різні часи розглядали такі українські дослідники, літературознавці, як А. Мужановська, Л. Брега та ін. У статті «Моделі міфопоетичного часопростору в романах Ольги Токарчук «Правік та інші інші часи» та Софії Андрухович «Фелікс Австрія» Л. Лавринович порівнює особливості побудови міфопоетичного часопростору в романах Ольги Токарчук та Софії Андрухович.

Після роману «Правік та інші часи» О. Токарчук пише наступні книги – зібрання коротких історій під назвою «Шафа», роман «Дім

денний, дім нічний» й «Останні історії». А. Камінська, аналізуючи «Дім денний, дім нічний», наголошує на тому, що це незвичний роман, який можна читати по-різному. Але незалежно від того, який спосіб обере читач, ця книга ніколи не закінчується, оскільки кожен сюжетну лінію можна продовжувати, додавати власні історії [5].

2007 року вийшов друком роман «Бігуни», який приніс польській письменниці всенародне визнання. Авторка працювала над ним упродовж трьох років, перебуваючи у безперервній подорожі. Проте О. Токарчук наголошує, що твір «Бігуни» не є книгою подорожі, бо ж у ньому немає опису пам'ятників і місць. Це також не тревел-журнал чи репортаж. Авторка скоріше хотіла подивитися на те, що означає подорожувати, рухатися, бути в русі, який у цьому сенс, що це людині дає і що це для неї означає. Так, ця книга не є звичайним щоденником з подорожі, а передусім роздумами над факторами, що впливають на людей, для яких переміщення у просторі становить сенс існування.

Інша важлива книга «Веди свій плут понад кістками мертвих» 2009 року про серію загадкових вбивств членів місцевого товариства принесла О. Токарчук багато нових прихильників. Письменниця звернулася до популярного жанру задля того, щоб донести читачеві важливе амбітне послання. Варто зауважити, що про форму криміналу тут можна говорити лише умовно, він трактується не серйозно, оскільки представляє певну загальнокультурну, складну для сучасного світу проблему. Книга була номінована на престижну Букерівську премію. 2017 року книгу було адаптовано під сценарій для фільму Агнешки Холланд «Слід звіра», за який режисерка отримала «Срібного ведмеда» на Берлінському кінофестивалі.

Варто зазначити, що доказом надзвичайної популярності письменниці є її численні нагороди: Фонду Кощельських, чотири рази премія «Ніке» від читачів, два рази також за рішенням журі, словенська премія «Vilenica», літературна премія Самоврядування Стокгольму, французька нагорода «Prix Laure Bataillon». У 2018 році книга «Бігуни» О. Токарчук у перекладі Дженифер Крофт отримала одну з найпрестижніших світових літературних

нагород «The Man Booker International Prize». Звісно ж, особливої уваги заслуговує Нобелівська премія з літератури 2018 року. Цей момент став переломним у письменницькій кар'єрі авторки – за словами видавців, попит на книги О. Токарчук після оголошення результатів зріс утричі, а її романи ще не один місяць залишалися у списку бестселерів.

Твори О. Токарчук привертають до себе увагу як читачів, так і критиків. Польська письменниця пройшла доволі складний шлях особистого і творчого становлення, що призвело до набуття особливих рис її літератури. Постать авторки і надалі залишається цікавою і загадковою як для прихильників її творчості, так і для літературознавців. А головне, польська письменниця продовжує тішити світ новими шедеврами, які лише підтверджують її геніальність.

Отже, польська письменниця-нобелістка Ольга Токарчук зуміла зачарувати весь світ не лише своєю неповторною та водночас оригінальною і простою манерою письма, а й також своїм незвичайним світосприйняттям та філософським ставленням до літератури. Усі важливі події, необхідні питання та найактуальніші проблеми знаходять своє відображення у творах цієї письменниці. Проза О. Токарчук перекладена на десятки мов світу, відома в багатьох країнах по всій планеті. Її творчість подобається читачам різних національностей, оскільки доводить, що за допомогою літератури можна порушити соціальні теми, наприклад, на основі міжвидових стосунків, надаючи слово тваринам та предметам.

Ольга Токарчук – безумовне відкриття польської сучасної літератури, письменниця, яку цінують як критики, так і аудиторія. Літературознавці відзначають, що її проза яскраво демонструє, наскільки стратегії соціальної активності літератури можуть бути різними. Письменниця творить у власній, ні на кого не схожій манері, проте її творчість наскрізь просякнута мотивами, притаманними для епохи постмодернізму. Твори Ольги Токарчук відзначаються оригінальною творчою манерою, гідно представляючи світу не лише польську прозу, а й актуальну проблематику та численні тенденції, притаманні митцям сучасної європейської літератури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брега Л. Хронотоп дороги (мандрівки) в системі просторових координат буття героїні (у творах О. Токарчук). *Nauka dziś: teoria, metodologia, praktyka, problematyka. zbiór raportów naukowych*. Варшава, 2014. С. 42–47.
2. Дзядевич Т. Явлення множинності ідентичностей у творчості Ольги Токарчук. *ЛітАкцент*. 2009.
3. Журавель Д. Хто така Ольга Токарчук. URL: <https://opinionua.com/2019/10/16/xto-taka-olga-tokarchuk/> (дата звернення: 02.09.2023)
4. Калинюшко О. Амбівалентний герой у збірці оповідань Ольги Токарчук «Гра на багатьох барабанчиках». *Scripta tapent: молодіжний науковий вісник Інституту філології та журналістики*. 2014. С. 86–88.
5. Камінська А. День, ніч та інші простори: [про творчість Ольги Токарчук]. *Кур'єр Кривбасу*. 2004. № 178. С. 199–200.
6. Родик К. Детектив під знаком Нептуна. *Україна молода*. 2011. № 70. С. 11.
7. Сливинський О. Між паломництвом і втечею: подорож у романах Ольги Токарчук. *ЛітАкцент : альманах*. Київ : Темпора, 2010. Вип. 2 (4). С. 557–560.
8. Шульгун М. Ідентичність постмодерної людини: «Фланер» у сучасному травелозі та романі-подорожі (Патрік Модіано «Одного разу вночі», Ольга Токарчук «Бігуни»). *Слово і час*. 2016. № 12. С. 83–89.
9. Bugajski L. Koronacja. O Noblu dla Olgi Tokarczuk. *Wprost*. 2019. Nr 42. S. 6–9.
10. Cymanow-Sosin K. Podróż ludzi księgi Olgi Tokarczuk jako artystyczne motto debutantki. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Historicolitteraria*. 2007. Nr 7. S. 172–185.
11. Holland A. Niech ten Nobel da nam kopa! *Wprost*. 2019. Nr 42. S. 7–8
12. Jarzębski J. Apetyt na przemianę: notatki o prozie współczesnej. *Kraków: Znak*, 1997. Nr 12. 188 s.
13. Kurkiewicz R. Olga dzienna, Olga prześniona. *ZAiKS Wiadomości*. 2019. Nr 25. S. 38–47.

REFERENCES

1. Brega L. Chronotope of the road (journey) in the system of spatial coordinates of the heroine's existence (in the works of O. Tokarchuk) [Khronotop dorohy (mandrivky) v systemi prostorovykh koordynat buttia heroini (u tvorakh O. Tokarchuk)]. *Science today: theory, methodology,*

praktyka, problematyka. collection of scientific reports. Warsaw, 2014. P. 42–47.

2. Dzyadevych T. The phenomenon of multiple identities in the work of Olga Tokarchuk. [Yavlennia mnozhynnosti identychnosti u tvorchosti Olhy Tokarchuk]. LiteAccent. 2009.

3. Zhuravel D. Who is Olga Tokarchuk? [Khto taka Olha Tokarchuk?]. URL: <https://opinionua.com/2019/10/16/xto-taka-olga-tokarchuk/> (access date: 09/02/2023)

4. Kalynyushko O. An ambivalent hero in Olga Tokarchuk's collection of stories "Playing on many drums" [Ambivalentnyi heroï u zbirtsi opovidan Olhy Tokarchuk «Hra na bahatokh barabanchykakh»]. Scripta manent: youth scientific bulletin of the Institute of Philology and Journalism. 2014. P. 86–88.

5. Kaminska A. Day, night and other spaces: [about the work of Olga Tokarchuk]. [Den, nich ta inshi prostory: [pro tvorchist Olhy Tokarchuk]. Kryvbas courier. 2004. No. 178. P. 199–200.

6. Rodyk K. Detective under the sign of Neptune. [Detektyv pid znakom Neptuna]. Ukraine is young. 2011. No. 70. P. 11.

7. O. Slyvinsky. Between pilgrimage and escape: a journey in the novels of Olga Tokarchuk. [Mizh palomnytstvom i vtecheiu: podorozh u romanakh Olhy Tokarchuk]. Litaccent: almanac. Kyiv: Tempora, 2010. Issue 2 (4). P. 557–560.

8. Shulgun M. The identity of a postmodern person: "Flanner" in modern travelogue and travel novel (Patrick Modiano "Once in a Night", Olga Tokarchuk "Runners"). [Identychnist postmodernoï liudyny: «Flaner» u suchasnomu travelozi ta romani-podorozhi (Patrik Modiano «Odnoho razu vnochi», Olha Tokarchuk «Bihuny»)]. Word and time. 2016. No. 12. P. 83–89.

9. Bugajski L. Koronacja. O Noblu dla Olgi Tokarczuk. *Wprost*. 2019. Nr 42. S. 6–9.

10. Cymanow-Sosin K. Podróż ludzi księgi Olgi Tokarczuk jako artystyczne motto debutantki. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Historicolitteraria*. 2007. Nr 7. S. 172–185.

11. Holland A. Niech ten Nobel da nam kopa! *Wprost*. 2019. Nr 42. S. 7–8

12. Jarzębski J. Apetyt na przemianę: notatki o prozie współczesnej. *Kraków: Znak*, 1997. Nr 12. 188 s.

13. Kurkiewicz R. Olga dzienna, Olga prześniona. *ZAiKS Wiadomości*. 2019. Nr 25. S. 38–47.